

Inbreng NPV-Zorg voor het leven ten behoeve van het voorstel dat beoogt het kweken van embryo's speciaal voor onderzoek mogelijk te maken

De NPV spreekt zich uit tegen het voorstel dat als doel heeft om het creëren van embryo's, speciaal voor onderzoek, mogelijk te maken. Aan de hand van drie argumenten lichten wij ons standpunt toe:

- 1) Embryo's zijn waardevol en té bijzonder om mee te experimenteren
- 2) Het is naïef om te denken dat grenzen aan de toelaatbaarheid niet verschuiven
- 3) De meeste Nederlanders willen geen opheffing van het verbod op embryokweek

1) Embryo's zijn waardevol en té bijzonder om mee te experimenteren

Ooit waren u, jij en ik allemaal een embryo. Embryo's zijn de jongste vorm van het menselijk leven en van bijzondere waarde. Menselijk leven heeft intrinsieke waarde (waarde in zichzelf): uniek DNA en een ontwikkelingspotentieel wat dit nieuwe leven onderscheidt van willekeurige andere celvormingen. Toegenomen wetenschappelijke mogelijkheden, kennis en inzichten veranderen deze status van het menselijk leven niet. Die kan alleen veranderen door een verschuivende opvatting die omstanders het menselijk leven toekennen. Deze toegekende waardigheid verandert echter de intrinsieke waardigheid niet.

De embryonale periode hoort helemaal bij de levenscyclus van een mens, net als de peuterfase en puberteit. Daarom moeten we het embryo niet onderwaarden, maar het zien in de eenheid van het menselijk bestaan. Met het kweken van embryo's ontstaat als het ware een nieuwe categorie van menselijk leven: leven waarvan er bij de bevruchting al is besloten dat er geen ouders bij betrokken zijn, het nooit zal gaan floreren, maar wat enkel als testmateriaal zal dienen en daarna wordt weggegooid. Dit is het experimenteren met en onderwaarden van onze eigen levensvorm en betreft dan ook een fundamentele schending van de menselijke beschermwaardigheid. Menselijk leven mag nooit teruggebracht worden tot instrumenteel en bruikbaar materiaal dat weggegooid kan worden als het niet meer nodig is.

2) Het is naïef om te denken dat grenzen aan de toelaatbaarheid niet verschuiven

Het doel om lijden te voorkomen is invoelbaar. Maar, het opheffen van het verbod op embryokweek opent de deur naar allerlei (controversiële) onderzoeken. Want, als je de brug over bent om embryokweek toe te staan, zijn er altijd nobele en interessante doelen te bedenken waarom méér kweek mogelijk zou moeten zijn en waarvoor grenzen opgerekt zouden moeten worden

Dat hier ruimte voor wordt gelaten blijkt uit de formuleringen in het conceptwetsvoorstel die voor allerlei interpretatie vatbaar zijn. Zo staat er bijvoorbeeld dat alleen onderzoek toegestaan wordt waarbij het 'redelijkerwijs aannemelijk is dat het onderzoeksdoel [...] in verhouding staat tot de bezwaren tegen het speciaal voor onderzoek tot stand brengen van embryo's' en dat onderzoek toelaatbaar is wanneer het geschaard kan worden onder het terrein van 'onvruchtbaarheid, kunstmatige voortplantingstechnieken, erfelijke of aangeboren aandoeningen of het terrein van de

transplantatiegeneeskunde'.¹ Deze brede, vage formuleringen bieden geen verzekering dat heldere grenzen, nu en in de toekomst, gehandhaafd blijven.

Nu kan beargumenteerd worden dat zulke toekomstige verschuivingen niet per definitie erg zijn, want ook daar zijn we zelf bij. De NPV vreest echter dat de instrumentalisering van embryo's onze kijk op het menselijk leven verregaand vertroebelt. De vraag is of de wetenschap in dat geval de belangen van de bevolking nog behartigt of juist het leven des te complexer maakt. Grenzen tussen natuurlijkheid en onnatuurlijkheid kunnen gaan vervagen. Dat geldt ook voor de grens tussen waardevol en vermeend 'waardeloos' leven. Daarom is het belangrijk om nu heldere lijnen uit te zetten: menselijk leven verdient vanaf haar prille begin bescherming.

3) De meeste Nederlanders willen geen opheffing van het verbod op embryokweek

Gefundeerde beleidskeuzes vragen om een brede verkenning van juridische, ethische en maatschappelijke argumenten. Om het democratisch proces te voeden is recent wetenschappelijk onderzoek verricht dat het perspectief van Nederlanders op embryo-onderzoek in kaart brengt²³. Twee grote onderzoeken laten zien dat er in Nederland enig draagvlak bestaat voor het speciaal tot stand brengen van embryo's voor onderzoek (het percentage Nederlanders dat dit acceptabel vindt ligt tussen de 17% en 73% vanwege verschillende vraagstellingen in de onderzoeken). Belangrijker is echter om te weten wat het draagvlak is voor het daadwerkelijk veranderen van de wetgeving. Daar komt namelijk meer bij kijken en vraagt bredere afweging.

Het antwoord op die vraag is terug te vinden in het Rathenau rapport, waarin aan meer dan 1.000 respondenten gevraagd wordt: '... alles in oghenschouw nemend, moet het huidige verbod op het speciaal voor medisch-wetenschappelijk onderzoek tot stand brengen van embryo's blijven?' Hieruit blijkt dat slechts 31% van de Nederlanders het opheffen van het huidige verbod als een optie ziet; 47% het verbod wil handhaven en 22% twijfelt. Los van het ethische vraagstuk of embryo's gebruikt zouden mogen worden voor onderzoek, spelen namelijk de gevolgen van het toelaten van embryokweek voor Nederlanders een rol bij het afwijzen van het opheffen van het moratorium. Een belangrijke vraag is namelijk waar eicellen vandaan zullen komen en welke focus er nog op alternatieven zal zijn.

Geconcludeerd kan worden dat de invulling van de huidige Embryowet past bij de houding van de meeste Nederlanders. De NPV bepleit dan ook geen verdere stappen te zetten, maar roept de overheid op om zich hard te maken voor de (her)waardering van het embryo vanaf het allereerste begin.

Veenendaal, 12-06-2023

---

¹ Voorstel van de wet van de leden Paternotte en Hermans tot wijziging van de Embryowet in verband met de afschaffing van het tijdelijk verbod op het doen ontstaan van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek. Te vinden via: Overheid.nl | Consultatie Wijzigingswet afschaffing verbod op het doen ontstaan van embryo's (internetconsultatie.nl)

² Gouman, J., S. Vogelesang & P. Verhoef (2020). Gewicht in de schaal – Nederlanders over onderzoek met embryo's. Den Haag: Rathenau Instituut

³ Schuttelaar & Partners in opdracht van het ministerie van VWS (2020). Maatschappelijke dialoog over het speciaal kweken van embryo's. Den Haag: Schuttelaar & Partners.